

CENTRUL PENTRU DREPTURILE OMULUI DIN MOLDOVA

**ЦЕНТР ПО ПРАВАМ
ЧЕЛОВЕКА В
МОЛДОВЕ**

**THE CENTER FOR
HUMAN RIGHTS
OF MOLDOVA**

MD-2012, Moldova, Chişinău,
str. Sfântul Țării, 16

Tel: 234 – 800; Fax: 225 – 442
E-mail: cpdom@moldova.md

**PROGRAMUL DE DEZVOLTARE STRATEGICĂ
2013-2017
(proiect)**

Chişinău, 2012

ABREVIERI:

AAPC	Autoritățile Administrației Publice Centrale
APC	Administrația Publică Centrală
APL	Administrația Publică
CBTM	Cadrul bugetar pe termen mediu
CpDOM	Centrul pentru Drepturile Omului
ONG	Organizații neguvernamentale
PDS	Programul de Dezvoltare Strategică
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare

CUPRINS

INTRODUCERE.....	4
1. SITUAȚIA CURENTĂ	5
1.1. Misiunea, viziunea și valorile CpDOM.....	5
1.2. Profilul Centrului pentru Drepturile Omului	6
1.3 Organigrama CpDOM.....	7
1.4 Bugetul	8
1.5 Portofoliul subdiviziunilor CpDOM	8
1.6 Informație cu privire la personal	9
2. Analiza Punctelor Forte și a Punctelor Slabe.....	10
3. CADRUL DE POLITICI PUBLICE	12
3.1. Prioritățile de politici pe termen mediu	12
3.2. Programele generale	12
3.3. Programele specifice.....	14
3.4 Obiective generale.....	17
3.5 Obiective specifice	24
4. EVALUAREA ȘI DEZVOLTAREA CAPACITĂȚILOR	34
5. MONITORIZARE ȘI EVALUARE	37
ANEXE	38
Anexa 1. Planul de acțiuni CpDOM pentru anul 2013	38
Anexa 2. Raport privind analiza instituțională CpDOM.....	40
Anexa 3. Raport privind identificarea și evaluarea necesităților de dezvoltare profesională a avocaților parlamentari și a personalului CpDOM.....	40

INTRODUCERE

Programul de Dezvoltare Strategică (în continuare PDS) este documentul de bază al Centrului pentru Drepturile Omului (CpDOM), care completează sistemul de planificare strategică al acestuia, asigurând prioritizarea diverselor obiective, reflectate în numeroasele documente de politici, precum și identificând lacunele în capacitățile și instrumentele/metodele pe care le va utiliza autoritatea în vederea atingerii obiectivelor sale. Totodată, PDS include și alte angajamente și obligațiuni ale autorității, care constituie misiunea autorității, sînt stipulate în diferite tratate internaționale, dar nu se regăsesc din diverse motive în documentele de politici.

Acest document a fost elaborat în conformitate cu prevederile Hotărîrii Guvernului nr. 176 din 22 martie 2011 "Cu privire la aprobarea Metodologiei de elaborare a programelor de dezvoltare strategică ale autorităților administrației publice centrale" și a Ghidului privind elaborarea PDS. PDS al CpDOM este elaborat *pentru o perioadă de 5 ani*, iar pentru planificarea operațională a activității instituției urmează să fie elaborate *planuri anuale*, care vor prevedea măsuri concrete de realizare a PDS, constituind astfel un instrument de monitorizare și evaluare a acestuia. Pentru alinierea planificării activității autorității la planificarea bugetară s-a utilizat clasificarea bugetară a programelor din planurile strategice de cheltuieli sectoriale (CBTM), cu indicarea rolului și responsabilităților autorității la realizarea acestora.

Obiectivele reprezentanțelor teritoriale ale CpDOM la fel, sînt reflectate în document.

Programul de Dezvoltare Strategică este documentul de identitate a autorității de la care derivă toate acțiunile acestea pentru următorii 5 ani și reprezintă:

- (i) instrument de planificare/prioritizare a politicilor la nivelul autorității;
- (ii) instrument de management pentru autoritate;
- (iii) instrument de comunicare atît pe interior, cît și pe extern.

Elaborarea PDS a avut loc într-o manieră participativă, proces în care s-au implicat toate subdiviziunile și părțile interesate ale autorității. Pentru coordonarea procesului de elaborare a PDS a fost creat Grupul de planificare, constituit din avocații parlamentari, șefi ai reprezentelor și subdiviziunilor instituției, consultanți.

Procesul de elaborare a PDS a fost divizat în 4 etape:

Prima etapă: Analiza instituțională a CpDOM. În cadrul acestei etape au fost examinate următoarele dimensiuni instituționale: structura organizațională și funcțională, managementului general, managementul resurselor umane, relațiile cu beneficiarii și comunicarea externă, managementul financiar, logistica și infrastructura.

A doua etapă: Analiza punctelor forte și slăbiciunilor, elaborarea viziunii, misiunii, profilului autorității;

A treia etapă: elaborarea priorităților de politici pe termen mediu, a programelor și obiectivelor; desfășurarea evaluării capacităților și elaborarea recomandărilor pentru dezvoltarea capacităților;

A patra etapă: Definitivarea PDS și elaborarea Planului Anual de acțiuni al autorității.

Programul de Dezvoltare Strategică a CpDOM a fost realizat cu susținerea logistică și financiară PNUD Moldova, în cadrul proiectului "Consolidarea capacităților Centrului pentru Drepturile Omului din Moldova".

1. SITUAȚIA CURENTĂ

1.1. Misiunea, viziunea și valorile CpDOM

Centrul pentru Drepturile Omului (CpDOM) este o instituție de stat independentă, cu personalitate juridică, care asigură asistența organizatorică, informațională, științifico-analitică și de altă natură a activității avocaților parlamentari. Instituția a fost creată în temeiul Legii cu privire la avocații parlamentari nr. 1349 din 17 octombrie 1997 cu modificările ulterioare¹. Suplimentar la această Lege, în februarie 1998, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Hotărârea privind Regulamentul Centrului pentru Drepturile Omului (Regulamentul CpDOM), care reglementează structura CpDOM, aspectele ce țin de angajații și finanțarea acestuia².

Misiune

CpDOM militează pentru respectarea, protejarea și realizarea progresivă de către Stat a drepturilor omului prin acțiuni de promovare, protecție, prevenire, monitorizare și evaluare a respectării acestora, consultare, advocacy și politici publice.

CpDOM promovează și protejează drepturile omului, apără prin toate mijlocele legale drepturile persoanelor ale căror drepturi au fost încălcate și întreprinde toate acțiunile necesare de prevenire a acestora.

Viziune

În Republica Moldova drepturile omului sunt respectate de toate instituțiile publice și private. Fiecare persoană își cunoaște drepturile sale și este capabil de a le apăra la necesitate. Cadrul legislativ național este în deplină concordanță cu standardele internaționale/europene în domeniul drepturilor omului.

CpDOM este instituția-lider în domeniul promovării și protecției drepturilor omului în țară, cu o echipă profesionistă, motivată și dedicată, capabilă să genereze schimbările pozitive în societate. CpDOM se bucură de cea mai înaltă încredere în rândul populației, de autoritate indiscutabilă în fața factorilor de decizie din țară, societății civile și a partenerelor de dezvoltare.

CpDOM stă la paza respectării drepturilor omului din țară. Reacționează prompt și cu efecte pozitive la orice încălcare sesizată a încălcării drepturilor omului și întreprinde tot efortul de a le preveni. CpDOM este recunoscut la nivel național și internațional.

Principii-cheie	
Independență	CpDOM este o structură independentă, misiunea căreia și realizarea funcțiilor sunt în afara oricărei influențe.
Neutralitate și imparțialitate	CpDOM are o poziție neutră și imparțială, nu se implică nici într-o situație care ar putea implica un conflict de interese.
Confidențialitate	CpDOM asigură confidențialitate maximă a tuturor beneficiarilor săi.
Profesionalism	CpDOM are o echipă care este conștientă de rolul său în societate, cu toate

¹ Legea nr. 1349 din 17.10.1997 cu privire la avocații parlamentari, publicată la 11.12.1997 în Monitorul Oficial nr. 82-83, data intrării în vigoare 11.12.1997.

² Hotărâre nr. 57 din 20.03.2008 de aprobare a Regulamentului Centrului pentru Drepturile Omului, a structurii, a statutului de funcții și a modului de finanțare a acestuia, publicată la 25.04.2008 în Monitorul Oficial nr. 81, data intrării în vigoare 20.03.2008.

	competențele profesionale, calitățile personale și dedicația necesară.
Orientare spre beneficiari	CpDOM își tratează beneficiarii cu grijă, manifestă deschidere și dorință de a soluționa fiecare caz în parte cât mai repede și eficient posibil.

1.2. Profilul Centrului pentru Drepturile Omului

Conform Hotărîrii Parlamentului nr. 57 din 20.03.2008 structura organizațională a CpDOM se rezumă la avocații parlamentari, aparatul avocaților parlamentari, 5 servicii, Cancelaria, reprezentanțele teritoriale.

CpDOM îndeplinește următoarele funcții de bază:

- asigurarea activității avocaților parlamentari, orientate spre garantarea respectării drepturilor și libertăților constituționale ale omului în Republica Moldova de către autoritățile publice centrale și locale, de către întreprinderi, instituții și organizații, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, de către asociații obștești și persoane cu funcție de răspundere de toate nivelurile;
- perfecționarea legislației ce ține de domeniul apărării drepturilor omului;
- instruirea juridică a populației.

În îndeplinirea sarcinilor, Centrul:

- examinează sesizările cetățenilor ale căror drepturi și libertăți au fost încălcate, precum și cazurile de o importanță socială deosebită;
- examinează periodic problemele privind comportamentul față de persoanele private de libertate, în locul de deținere a acestora, pentru a mări, în caz de necesitate, protecția lor împotriva torturii și altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante;
- în baza analizei datelor privind încălcarea drepturilor și libertăților constituționale ale omului, pregătește și remite autorităților publice centrale și locale obiecții și propuneri generale referitor la asigurarea drepturilor și libertăților constituționale ale cetățenilor, la perfecționarea activității aparatului administrativ de conducere și la ameliorarea comportamentului față de persoanele private de libertate, precum și a condițiilor de detenție;
- difuzează în rîndul populației materiale informative despre drepturile omului;
- colaborează cu mijloace de informare în masă, cu asociații obștești care activează în vederea apărării drepturilor omului în țară și în străinătate.

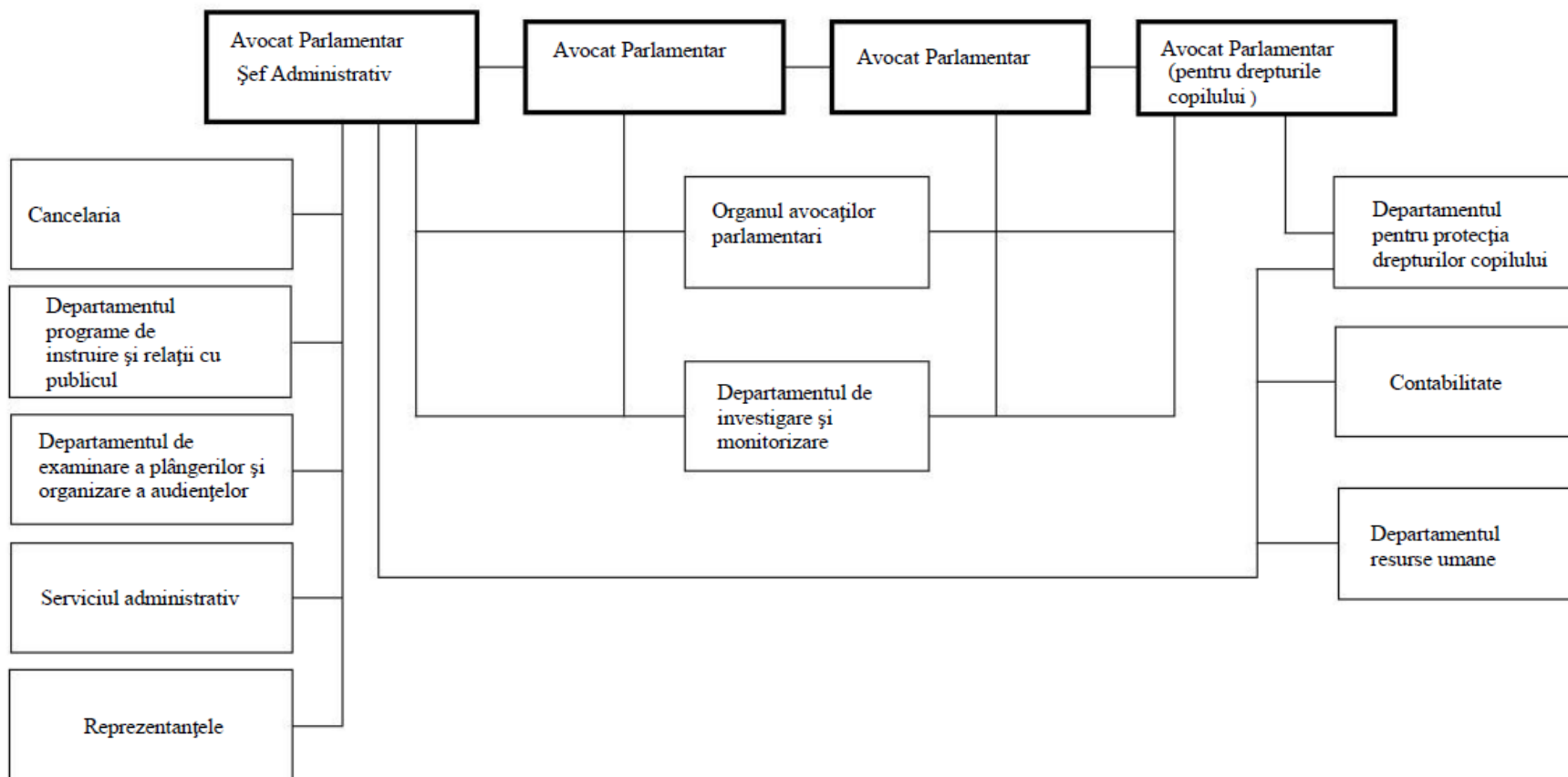
Pentru îndeplinirea atribuțiilor sale, Centrul colaborează, în modul stabilit, cu autorități publice centrale și locale.

Centrul prezintă Parlamentului raport anual despre respectarea drepturilor omului în Republica Moldova, care se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

1.3 Organigrama CpDOM

Structura administrativă a Centrului pentru Drepturile Omului din Moldova

(inclusiv 55 colaboratori, în conformitate cu Decizia Parlamentului nr. 57 din 20.03.2008)

1.4 Bugetul

Conform Legii bugetului anual, finanțarea activității CpDOM se realizează din bugetul de stat. Finanțarea activității CpDOM se prezintă astfel:

Anul	Bugetul total (mii lei)	Salarii (%)	Cheltuieli de menținere și operaționale (%)
2011	3492.2		
2010	3446.2		
2009			
2008			

1.5 Portofoliul subdiviziunilor CpDOM

Denumirea deplină a subdiviziunii	Număr de funcții	Rolul, misiunea subdiviziunii	Principalele produse
Aparatul avocaților parlamentari	8	Asigură suportul analitic al activității avocaților parlamentari Elaborează și coordonează agenda de lucru directorului CpDOM, în colaborare cu subdiviziunile instituției	Note informative Acte de reacționare Analize Agenda directorului CpDOM Proiecte de buget Rapoarte financiare
Serviciul programe instructive, relații cu publicul	3	Elaborarea programelor de instruire în domeniul drepturilor omului Asigurarea transparenței și menținerea dialogului cu actorii cheie și partenerii CpDOM Asigură transparența activității CpDOM, promovarea drepturilor omului și a imaginii instituției naționale a ombudsmanului	Programe de instruire Ateliere de lucru Comunicate de presă Note informative Materiale informative
Serviciul protecție a drepturilor copilului	3	Asigurarea activității avocatului parlamentar specializat în protecția drepturilor copilului	Studii, cercetări Acte de reacționare Petiții examinate Sesizări la Curtea Constituțională Vizite de monitorizare Ateliere de lucru
Serviciul recepționare a petițiilor și organizare a audiențelor	3	Asigurarea inter-relaționării cu beneficiarii și distribuirea adecvată a petițiilor în vederea soluționării ulterioare a acestora Contribuirea la realizarea sarcinilor CpDOM privind sistematizarea și examinarea petițiilor și organizarea audiențelor	Petiții recepționate și distribuite Petiții sistematizate Audiențe organizate Rapoarte de activitate

Serviciul investigații și monitorizare	14	Desfășurarea investigații eficiente a petițiilor și prevenirea cazurilor de încălcare a drepturilor omului	Vizite de monitorizare Acte de reacționare Studii, cercetări Sesizări la Curtea Constituțională Rapoarte, note informative
Cancelaria	2	Asigurarea fluxului corect al corespondenței CpDOM Asigurarea modului de organizare a lucrului cu documentele, a circuitului corespondenței și efectuarea lucrărilor de arhivă	Scrisori înregistrate Rapoarte, Arhiva CpDOM
Serviciul administrativ	5	Asigură suportul necesar în gestionarea financiară și tehnică a instituției	Note informative Achiziții
Reprezentanțele CpDOM	13	Asigură îndeplinirea sarcinilor CpDOM la nivel regional	Plângeri recepționate și examinate Vizite de monitorizare Rapoarte

1.6 Informație cu privire la personal

Conform Hotărârii Parlamentului Republicii Moldova nr. 57 din 20.03.2008, statele de funcții ale instituției este de 55 unități, dintre care 8 unități constituie șefi de servicii și subdiviziuni (inclusiv 2 șefi de subdiviziune pe posturi tehnice); 34 consultanți, alte 11 unități reprezintă personal tehnic (inclusiv 2 șefi de subdiviziuni). Conducerea CpDOM este asigurată de Directorul CpDOM, desemnat de Parlamentul Republicii Moldova din rândul Avocaților Parlamentari.

34 unități din personalul CpDOM are vârsta cuprinsă între 25-40 ani (personal de conducere – 5 persoane (inclusiv 2 șefi de subdiviziune pe posturi tehnice); personal de execuție – 24 persoane, personal tehnic - 7 persoane (inclusiv 2 șefi de subdiviziuni). 24,5 % din personal are vârsta cuprinsă între 41- 56 de ani pentru femei și 41- 61 ani pentru bărbați. La capitolul „vechime în muncă”, 28,9 % din personalul CpDOM dispune de o experiență de muncă ce depășește 15 ani de stagiu, 20 % din personal este nou angajat, cu o vechime de muncă cuprinsă între 1 și 5 ani, iar 51,1 % din personal dispune de un stagiu de muncă ce variază de la 5 la 15 ani de activitate.

Vechimea în serviciul public relevă următoarea situație: 0 persoane sunt debutanți, cu experiență în serviciu public mai mică de un an, 8 unități de personal sunt specialiștii tineri, aflați în serviciu public de 1-3 ani; 24 persoane se află în serviciul public de 3-15 ani și doar 2 depășesc 15 ani de serviciu public.

Reprezentarea din perspectiva de gen este una echilibrată, fiind angajate 22 femei și 23 bărbați.

2. ANALIZA PUNCTELOR FORTE ȘI A PUNCTELOR SLABE

Domeniul 1: promovarea drepturilor omului

S – puncte forte	W – Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Promovarea drepturilor omului este o atribuție expres prevăzută în legislație • CPDOM dispune de o subdiviziune specializată privind promovarea drepturilor omului • Există experiență de conlucrare cu mass-media • CpDOM dispune de o pagină web, inclusiv cu aspecte ce vizează drepturile copilului • CpDOM dispune de produse în domeniul drepturilor omului (ghiduri, manuale practice, pleante) • CpDOM dispune de 4 reprezentanțe, menite să apropie instituția de cetățeni • CpDOM are experiență de activitate în parteneriat cu diferiți actori • CpDOM are experiență și realizează diverse evenimente de promovare a drepturilor omului (Seminare, conferințe, etc.) • CpDOM a realizat campanii de promovare a drepturilor omului în conlucrare cu mass-media • CpDOM și avocații parlamentari realizează zile de primire în teritoriu • CpDOM realizează dezbateri publice de promovare a drepturilor omului 	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa de produse suficiente și eficiente în domeniu • Lisa unei strategii de promovare a drepturilor omului • Lisa culturii organizaționale de colaborare cu mass-media • Nu sunt utilizate la nivelul corespunzător toate mediile, rețelele sociale • Lipsește persoana responsabilă de linia fierbinte • Nu sunt asigurate funcțiile liniei fierbinți • CpDOM nu este suficient de bine cunoscută în societate • Atribuțiile nu sunt repartizate clare și sunt difuze • Personalul nu are suficiente capacități în domeniul informării, instruirii, promovării drepturilor omului • Pagina web CpDOM este învechită și greu de accesat • Reacțiile CpDOM sunt întârziate la cazuri/situații de încălcare a drepturilor omului • Lipsa experienței de promovare a drepturilor omului în regiunea transnistreană • CpDOM nu promovează suficient drepturile copilului • Prezența insuficientă a avocatului parlamentar în regiuni • Dialog insuficient și lipsa parteneriatelor pentru promovarea drepturilor omului

Domeniul 2: prevenirea încălcării drepturilor omului

S – puncte forte	W – Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • CpDOM efectuează vizite de monitorizare și prevenire în locurile unde persoanele sunt private de libertate, școli, internate. • În urma vizitelor de monitorizare se elaborează rapoarte cu recomandări • În cadrul vizitelor de monitorizare cetățenii sunt informați privind drepturile lor, iar Autoritățile publice sunt sensibilizate prin obligațiile pe care le au • CpDOM înaintează propuneri de modificare a cadrului normativ • CpDOM înaintează acte de reacționare (propuneri de îmbunătățire a aparatului administrativ, etc.) 	<ul style="list-style-type: none"> • CpDOM nu dispune de specialiști suficienți și capacități suficiente pentru realizarea unor monitorizări eficiente (psihologi, pedagogi, medici, etc) • CpDOM nu are parteneriate suficiente cu mass-media • CpDOM nu dispune de resurse materiale suficiente pentru prevenirea eficientă a încălcărilor (lipsa materialelor, publicațiilor, inclusiv pentru copii, persoanele cu dizabilități) • CpDOM nu dispune de documente metodologice privind întocmirea rapoartelor în urma fiecărei vizite

<ul style="list-style-type: none"> • Instituția a realizat studii și rapoarte tematice ce includ propuneri pentru prevenirea încălcării drepturilor omului • CpDOM are instrumente de a controla executarea recomandărilor sale 	<ul style="list-style-type: none"> • Personalului instituției nu este suficient de bine pregătit în elaborarea propunerilor de modificare a legislației, a sesizărilor la Curtea Constituțională, avizarea actelor normative • Instituțiile vizate nu sunt interesate să prevină adecvat încălcările drepturilor omului
---	---

Domeniul 3: protecția drepturilor omului

S – puncte forte	W – Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • CpDOM are atribuții suficiente în domeniul protecției drepturilor omului • CpDOM aplică în practică atribuțiile de protecție a drepturilor omului • CpDOM dispune de resurse umane suficiente • Un număr considerabil de plângeri sunt adresate prin prisma MNPT • CpDOM are relații de colaborare cu ONG, APL, APC pe dimensiunea protecției drepturilor omului • Anual CpDOM recepționează un număr considerabil de adresări • CpDOM dispune de un program intranet de management al plângerilor 	<ul style="list-style-type: none"> • CpDOM nu reacționează suficient de prompt la cazurile de încălcare a drepturilor omului • CpDOM nu dispune de un management eficient al Resurselor Umane • CpDOM are o autoritate redusă, fapt care nu duce imediat la repunerea în drepturi a persoanelor • CpDOM nu valorifică suficient de bine oportunitățile care vin din exterior • Situația politică din țară are implicații asupra modului de protecție a drepturilor omului • CpDOM nu dispune de un set de indicatori care ar permite aprecierea eficienței și rezultatelor pe dimensiunea protecției drepturilor omului • Există o concurență neloială la nivelul Autorităților Publice • Lipsește o viziune unică asupra metodelor de reacționare

Domeniul 4: advocacy și politici publice

S – puncte forte	W – Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Existența cadrului normativ ce permite influențarea politicilor publice • Posibilitatea avocatului parlamentar de a sesiza Curtea Constituțională pentru verificarea actelor normative • CpDOM își poate exprima opinia, are experiența corespunzătoare, privind proiectele de acte normative • CpDOM poate formula propuneri de modificare a cadrului normativ • CpDOM participă în grupuri de lucru unde se discută proiecte de politici, reforme pe diferite domenii • Anual CpDOM prezintă un raport anual în care include propuneri de îmbunătățire a politicilor publice • CpDOM elaborează rapoarte tematice și studii pe domenii cu propuneri de îmbunătățire a politicilor publice 	<ul style="list-style-type: none"> • Recomandările avocaților parlamentari nu au caracter obligatoriu • Nu este stabilită prin lege obligativitatea/procedura discutării în Parlamentul Republicii Moldova a Raportului Anual și a celor tematice și a termenului de discutare • Lipsește o colaborare eficientă cu autoritățile (parlament, APC, APL) • Personalul nu dispune de cunoștințe suficiente în domeniul de politici publice și advocacy • Capacitatea insuficientă de analiză și monitorizare a politicilor publice • Lipsește o subdiviziune specializată în domeniul politicilor publice și advocacy

3. CADRUL DE POLITICI PUBLICE

3.1. Prioritățile de politici pe termen mediu

Prioritatea de politici pe termen mediu	Sursa
Consolidarea mecanismelor de protecție a drepturilor omului	Programul de activitate al Guvernului pentru perioada 2011-2014
Fortificarea capacităților și perfecționarea cadrului de activitate a CpDOM	Strategia de Reformă a Sectorului Justiției 2011-2016
Promovarea și asigurarea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale Omului	Planul Național de Acțiuni în Domeniul Drepturilor Omului 2011- 2014

3.2. Programele generale

Domeniul promovării drepturilor omului este reprezentat de programul „drepturile omului”, care include **5 subprograme generale**:

1. Elaborarea și promovarea de politici publice în domeniul drepturilor omului;
2. Promovarea drepturilor omului;
3. Prevenirea încălcării drepturilor omului;
4. Protecția drepturilor omului;
5. Dezvoltarea capacităților instituționale ale CpDOM.

Denumirea programului	Denumirea sub-programului / sub-programelor	Scopul /scopurile programului/ subprogramului	Rolul autorității	Partenerii principali
Drepturile Omului	Elaborarea și promovarea de politici publice în domeniul drepturilor omului	Modelarea și influențarea legislației, politicilor și practicelor pentru realizarea progresivă a drepturilor omului	Lider	AAPC , Parlamentul Republicii Moldova
	Promovarea drepturilor omului	Creșterea gradului de abilitare juridică a populației, preponderent în rândurile grupurilor sociale vulnerabile	Lider	Consiliul Național de Asistență Juridică Garantată de Stat, Biroul Relații Interetnice, ONG de profil
	Prevenirea încălcărilor drepturilor omului	Prevenirea adecvată a încălcărilor drepturilor omului pe întreg teritoriul țării, inclusiv în regiunea Transnistreană	Lider	Ministerul Justiției, Departamentul Instituțiilor Penitenciare, Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul

				Sănătății, Ministerul Educației, Centrul de Exertiză Medico-Legală, Consiliul Consultativ parte a Mecanismului Național de Prevenire a Torturii, Centrul Național Anticorupție, ONG de profil.
	Protecția drepturilor omului	Repunerea în drepturi a persoanelor care au avut de suferit în urma abuzurilor comise de autorități publice	Lider	Procuratura Generală, Ministerul Justiției, Centrul Național Anticorupție, Uniunea Avocaților din Republica Moldova, Consiliul Național de Asistență Juridică Garantată de Stat.
	Dezvoltarea capacităților instituționale ale CpDOM	Consolidarea continuă a capacităților instituției pentru a răspunde mai bine necesităților beneficiarilor	Lider	Ministerul Finanțelor, Ministerul Justiției. Organizațiile Internaționale

Problemele generale din domeniul promovării și protecției drepturilor omului, pe care Centrul pentru Drepturile Omului încearcă să le redreseze prin intermediul programelor sale sunt următoarele:

Deși Republica Moldova este parte la majoritatea tratatelor internaționale și regionale în domeniul drepturilor omului, standardele și principiile cadrului internațional și regional de protecție a drepturilor omului nu întotdeauna sunt integrate suficient de bine în documentele de politici adoptate la nivel național. CpDOM își propune să reacționeze pro-activ în procesul de elaborare a politicilor publice pentru a promova integrarea unor dimensiuni importante ce țin de drepturile omului, inclusiv egalitatea și nediscriminarea, promovarea acțiunilor afirmative față de persoanele și grupurile vulnerabile, promovarea responsabilității autorităților centrale și locale de a respecta, proteja și a facilita realizarea drepturilor omului. De asemenea, în virtutea atribuțiilor avocaților parlamentari, CpDOM va oferi asistența necesară pentru a sesiza Curtea Constituțională vis-a-vis de corespunderea actelor normative cu principiile general acceptate și actele juridice internaționale cu privire la drepturile omului.

Informarea populației privind drepturile pe care le au este o condiție esențială pentru realizarea drepturilor omului. O persoană bine informată va putea mai ușor să identifice și să documenteze cazuri de încălcare a drepturilor omului. De asemenea, probabilitatea că o persoană va reacționa la situațiile în care drepturile i-au fost încălcate este mai mare în cazul în care aceasta își cunoaște drepturile și căile de apărare în caz de abuzuri. În Republica Moldova nivelul de cunoaștere a drepturilor omului este foarte scăzut în mod special în rândurile grupurilor vulnerabile, fapt confirmat și prin numărul mare de adresări neacceptate de către CpDOM. Totodată, CpDOM nu este recunoscută suficient de bine la nivel național. Deși are 4 reprezentanțe regionale, majoritatea plângerilor sunt înaintate la oficiul central.

Prevenirea potențialelor abuzuri din partea autorităților și a altor actori este o componentă critică a sistemului național de protecție a drepturilor omului. Activitatea de prevenire reduce și împiedică apariția unor probleme specifice sau previzibile în domeniul drepturilor omului, protejând grupuri sociale specifice și promovând standardele și comportamentul dorit al actorilor responsabili de respectarea, apărarea și realizarea drepturilor omului. Deși CpDOM poate

întreprinde vizite în instituțiile publice și private, vizitele de prevenire sunt desfășurate preponderent în instituțiile penitenciare. Este necesară o prioritate mai strategică a tipurilor de instituții care urmează a fi vizitate. De asemenea, este necesară consolidarea mecanismelor de reacționare și monitorizare a rezultatelor în urma fiecărei vizite efectuate de instituție.

Repunerea în drepturi ale persoanelor lezate în drepturi este indispensabilă pentru realizarea efectivă a drepturilor omului. CpDOM examinează sesizările cetățenilor Republicii Moldova, cetățenilor străini și apatrizilor care locuiesc permanent sau se află temporar pe teritoriul ei, ale căror drepturi și libertăți au fost încălcate în Republica Moldova. Pentru a contribui la soluționarea cu succes a problemelor petiționarilor și obținerea remediilor efective, este necesară consolidarea mecanismului de examinare, investigare a petițiilor, mecanismului de monitorizare a efectului actelor de reacționare, utilizarea pe larg a tuturor căilor legale pentru soluționarea problemelor beneficiarilor. De asemenea CpDOM este imperativă o atenție deosebită asupra eficienței, calității, colectării opiniei beneficiarilor privind măsurile întreprinse de CpDOM.

3.3. Programele specifice

Domeniul promovării drepturilor omului include **5 subprograme specifice:**

1. Dreptul de a nu fi supus torturii, pedepselor, tratamentului inuman sau degradant
2. Egalitate și nediscriminare
3. Dreptul la sănătate
4. Drepturile copilului
5. Drepturile persoanelor cu dizabilități

Denumirea programului	Denumirea sub-programului / sub-programelor	Scopul /scopurile programului/subprogramului	Rolul autorității	Partenerii principali
Drepturile Omului	Dreptul de a nu fi supus torturii, pedepselor, tratamentului inuman sau degradant	Eradicarea fenomenului torturii în Republica Moldova	Lider	Ministerul Justiției, Departamentul Instituțiilor Penitenciare, Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Centrul de Exertiză Medico-Legală, Consiliul Consultativ parte a Mecanismului Național de Prevenire a Torturii, , ONG de profil, Parlamentul Republicii Moldova
	Egalitate și nediscriminare	Eradicarea fenomenului discriminării în Republica Moldova	Lider	Consiliul pentru Prevenirea și Combaterea Discriminării, Biroul Relații Interetnice, ONG de profil, Parlamentul Republicii Moldova
	Dreptul la sănătate	Promovarea unor standarde avansate în domeniul ocrotirii sănătății	Lider	Ministerul Sănătății, Procuratura Generală, Parlamentul Republicii Moldova, ONG de profil

	Drepturile copilului	Realizarea drepturilor copilului	Lider	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Educației, Ministerul Sănătății, Ministerul Justiției, Procuratura Generală.
	Drepturile persoanelor cu dizabilități	Realizarea drepturilor persoanelor cu dizabilități	Lider	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Consiliul pentru prevenirea și combaterea Discriminării, Ministerul Educației, Inspekția Muncii

Problemele specifice din domeniul promovării și protecției drepturilor omului, pe care Centrul pentru Drepturile Omului încearcă să le redreseze prin intermediul programelor sale sunt următoarele:

Actele internaționale la care Republica Moldova este parte stabilesc o serie de obligații de ordin instituțional, jurisdicțional și de substanță privind **prevenirea și combaterea torturii**. Statele care au aderat la instrumentele internaționale ce interzic tortura, au în mod absolut obligații pasive de a se abține de la acte de tortură, dar și obligații pozitive de a întreprinde anumite acțiuni, precum ar fi investigarea și pedepsirea eficientă a infractorilor pentru acte de tortură. Republica Moldova, la fel ca orice stat parte, urmează să întreprindă toate măsurile pentru a preveni, combate, pedepsi făptuitorii și compensa victimele pentru actele de tortură. În ultimii ani CpDOM a sporit numărul de vizite preventive în locurile de detenție. Odată cu sporirea numărului vizitelor efectuate în instituțiile nominalizate, se atestă și o creștere a numărului actelor de reacționare ale avocatului parlamentar, inclusiv a propunerilor de îmbunătățire a activității aparatului administrativ. Carențele includ dar nu se limitează la condiții neadecvate de detenție, deținerea îndelungată a persoanelor arestate preventiv în instituțiile speciale ale Ministerului Afacerilor Interne, numărul redus de lucrători medicali, asistenți medicali, psihologi, etc.

Dreptul la sănătate este un drept socio-economic fundamental. Potrivit datelor statistice ale CpDOM, în anul 2011 avocații parlamentari au fost sesizați prin 55 de cereri scrise ce au avut ca subiect ocrotirea sănătății (anul 2010 – 45 de plângeri, anul 2009 – 43 de plângeri, anul 2008 – 44 de plângeri). Ca și în anii precedenți, petițiile s-au referit la serviciile medicale necalitative, atitudinea iresponsabilă a angajaților din domeniul sănătății, costurile sporite ale poliței de asigurare și chiar inutilitatea acestora, carențele sistemului de ocrotire a sănătății. Trecerea la sistemul de asigurări obligatorii de asistență medicală în Republica Moldova a revitalizat sistemul de sănătate și a avut un impact pozitiv asupra accesului la serviciile medicale al populației social vulnerabile. Totodată, pe parcursul perioadei de implementare a acestui sistem s-au conturat și unele deficiențe. Studiul "Fezabilitatea liberalizării pieței asigurărilor medicale obligatorii în Republica Moldova" reflectă evoluția nefavorabilă a indicatorilor privind starea de sănătate a populației. Acest lucru denotă, într-o anumită măsură, calitatea scăzută a serviciilor medicale și eficiența redusă a colectării și utilizării resurselor din sistem. Nu a fost găsită soluția potrivită pentru creșterea nivelului de acoperire cu asigurare medicală a populației.

Egalitatea și nediscriminarea reprezintă un principiu de bază pentru realizarea tuturor drepturilor omului, fiind, totodată, un drept specific. Principiul egalității și nediscriminării implică identificarea și abrogarea actelor normative discriminatorii. În luma acestui drept autoritățile au obligația de a identifica grupurile cele mai vulnerabile și a implementa acțiuni afirmative față de aceste persoane. În Republica Moldova există cadrul legislativ consacrat

prevenirii și combaterii discriminării, însă implementarea în practică rămâne problematică. Conform studiilor, în Republica Moldova cele mai vulnerabile persoane și grupuri includ: femei, persoane de vârstă a treia, tineri din mediul rural, persoane care trăiesc cu HIV/SIDA, TB sau alte boli stigmatizate; victime ale crimelor serioase și ale abuzurilor drepturilor omului, precum trafic de ființe umane, tortură și violență în familie; imigranții în Moldova și emigranții Moldoveni peste hotare; persoane cu dizabilități fizice, mentale, sau intelectuale; minorități lingvistice și anumite minorități religioase; persoanele de etnie Romă; persoanele refugiate, apatrizii și persoanele în căutare de azil; persoane sau grupuri din ce aparțin comunităților de lesbiene, gay, bisexuale sau transgender; persoanele post-instituționalizate.

Copiii sunt viitorul țării. Deși crearea condițiilor pentru dezvoltarea adecvată a acestora reprezintă o prioritate națională, **drepturile copilului** sunt frecvent încălcate. Conform prevederilor internaționale și constituției Republicii Moldova, accesul la educație primară și secundară trebuie să fie asigurat de stat. Însă în Republica Moldova mai există practici îngrijorătoare și de colectare și utilizare a banilor prin intermediul asociațiilor/comitetelor de părinți, care pot duce la tratamente discriminatorii sau favorizatoare vis-avis de copii și părinții acestora. Reforma sistemului de învățământ nu trebuie să afecteze accesibilitatea acestora, asigurând condiții optime pentru copiii din localitățile mai îndepărtate. Violența în familie și în școală mai persistă, fiind reflectate frecvent de mijloacele de informare în masă. O altă problemă este încălcarea dreptului la protecție socială a copiilor orfani. În adresa avocatului parlamentar au parvenit mai multe adresări privitor la încălcarea dreptului constituțional la protecție socială a copiilor orfani, prin prisma neasigurării lor cu spațiu locativ la întoarcerea la baștină dintr-o instituție de stat pentru copii. Promovarea accesului la justiție și a justiției pentru copii este un alt deziderat al CpDOM. Nu în ultimul rând există încălcări frecvente ale dreptului la ocrotirea sănătății, dreptului la abitație în familie, drepturile copiilor cu dizabilități.

Ratificând Convenția ONU privind **drepturile persoanelor cu dizabilități**, la 09 iulie 2010, statul s-a angajat să asigure și să promoveze exercitarea deplină a drepturilor și libertăților fundamentale pentru toate persoanele cu dizabilități și fără nicio discriminare din cauza dizabilității. În acest scop, statul se obligă să consulte și să implice persoanele cu dizabilități în elaborarea și implementarea legislației și politicilor pentru implementarea Convenției și în alte procese de luare a deciziilor cu privire la problemele persoanelor cu dizabilități. În acest sens, Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități servește drept cadru de referință pentru realizarea cu succes a reformei sistemului de protecție socială aflată în desfășurare în Republica Moldova, fapt care ar aduce o îmbunătățire a calității vieții pentru cele 179 815 223 persoane cu dizabilități din țara noastră. Documentul stabilește standarde universale minime de acțiune și pași concreți care ar asigura incluziunea persoanelor cu dizabilități în toate domeniile vieții sociale. La etapa actuală este extrem de importantă stabilirea mecanismelor concrete și viabile întru realizarea angajamentelor asumate de Republica Moldova, în contextul asigurării respectării standardelor internaționale în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități.

Programul “drepturile omului” se regăsește în Cadrul de Buget pe Termen Mediu (CBTM). Finanțarea acestuia presupune mai multe surse de finanțare, inclusiv bugetul de stat și comunitatea donatorilor.

3.4 Obiective generale

Obiectiv general 1: Elaborarea și promovarea de politici publice în domeniul drepturilor omului**Scop: Modelarea și influențarea legislației, politicilor și practicelor pentru realizarea progresivă a drepturilor omului.**

Nr.	Obiectiv PDS	Indicator(i) de performanță	Ținta finală	Responsabil	Perioada de implementare	Instrumente/ Metode	Notă privind finanț area (mii lei)	Necesarul de Capacități
	Proiectele de legi și documentele de politici sunt examinate critic din perspectiva drepturilor omului	% de proiecte de legi, politici examinate (cu atenție asupra impactului asupra grupurilor vulnerabile)	50%	Serviciul investigații și monitorizare Serviciul protecție a drepturilor copilului	2013-2017	Elaborarea ghidului de examinare a proiectelor de legi și a documentelor de politici din perspectiva drepturilor omului Instruirea personalului CpDOM în baza ghidului Examinarea proiectelor de legi și oferirea recomandărilor relevante Monitorizarea rezultatelor și desfășurarea acțiunilor reacționare corespunzătoare	CBTM 5000	Funcții responsabile de elaborarea politicilor și advocacy Cunoștințe și abilități în domeniul elaborării politicilor publice și advocacy Abilități de analiză și monitorizare
	CpDOM promovează amplificarea standardelor în domeniul drepturilor omului prin sesizări la Curtea Constituțională	Numărul de sesizări depuse la Curtea Constituțională, dezagregate pe drepturi și categoriile de persoane afectate Procentul de sesizări întemeiate care au fost soluționate în favoarea beneficiarilor	20 80%	Serviciul investigații și monitorizare Serviciul protecție drepturilor copilului	2013-2017	Instruirea personalului CpDOM privind cazuistica CEDO Desfășurarea de ateliere de lucru, în comun cu ONG în domeniul drepturilor omului, pentru identificarea actelor normative care contravin prevederilor Constituției În funcție de constatări, depunerea sesizărilor Monitorizarea deciziilor Curții Constituționale	CBTM 5000	Abilități de instruire a adulților Abilități de comunicare și consultare Abilități de negociere Expertiză în domeniul cazuisticii CEDO

	CpDOM vine cu propuneri de modificare a legislației ca urmare a încălcărilor identificate	Procentul de propuneri de modificare a legislației aprobate de Parlament	80%	Serviciul investigații și monitorizare Serviciul protecție a drepturilor copilului	2013-2017	Vizite în instituțiile publice și private Elaborarea / modificarea actelor normative	CBTM 250	-
	Total						10250	

Obiectiv general 2: Promovarea drepturilor omului

Scop: Creșterea gradului de abilitare juridică a populației, preponderent în rândurile grupurilor sociale vulnerabile

Nr.	Obiectiv PDS	Indicator(i) de performanță	Ținta finală	Responsabil	Perioada de implementare	Instrumente/ Metode	Notă privind finanțarea (mii lei)	Necesarul de Capacități
	Sporirea nivelului de cunoaștere a drepturilor omului în rândurile grupurilor vulnerabile	% de persoane care au declarat (în chestionarele oferite în cadrul activităților de informare) că obținut cunoștințe noi în domeniul drepturilor omului	80%	Serviciul programe instructive, relații cu publicul	2013-2017	Desfășurarea caravane locale de conștientizare privind drepturile omului, preponderent la nivel rural Utilizarea pe larg a mass-mediei sociale pentru propagarea informației privind drepturile omului (facebook, odnoklassniki, twitter). Desfășurarea sondaje de opinie în rândurile defavorizate privind drepturile cele mai încălcate, inclusiv online	CBTM 2500	Abilități și tehnici de comunicare și informare Abilități de negociere Cunoștințe de elaborare și gestionare a proiectelor de asistență tehnică Funcții responsabile de linia fierbinte Cultura organizațională de colaborare cu mass-media
	Consolidarea prezenței CpDOM și a avocaților	% de plângeri parvenite prin intermediul	50%	Serviciul programe instructive,	2013-2017	Instituirea și explorarea oficiului mobil CpDOM	CBTM	Funcții responsabile de implementarea

	parlamentari în regiuni	reprezentanțelor		relații cu publicul		Desfășurarea campaniilor informaționale la nivel regional (street law) Desfășurarea de ateliere regionale cu implicarea autorităților publice, ONG, actorilor sectorului justiției	2500	Oficiului mobil CpDOM Claritatea la nivel de structură și funcții
	Consolidarea dialogului dintre CpDOM și actorii sectorului justiției pentru promovarea drepturilor omului	Numărul de parteneriate viabile edificate cu diverși actori	10	Serviciul programe instructive, relații cu publicul	2013-2017	Desfășurarea de ateliere tematice la nivel național Desfășurarea conferințelor anuale (10 decembrie) privind respectarea drepturilor omului în Republica Moldova Organizarea activităților de premierea celor mai activi promotori ai drepturilor omului (inclusiv autorități publice, ONG, parajuriști, mass-media)	CBTM 2500	Abilități de negociere și crearea de parteneriate Sistemul de comunicare
	Total						7500	

Obiectiv general 3: Prevenirea încălcării drepturilor omului

Scop: Prevenirea adecvată a încălcărilor drepturilor omului pe întreg teritoriul țării, inclusiv în regiunea Transnistreană

Nr.	Obiectiv PDS	Indicator(i) de performanță	Ținta finală	Responsabil	Perioada de implementare	Instrumente/ Metode	Notă privind finanț area (mii lei)	Necesarul de Capacități
	Vizitele oferă feedback rapid privind prevenirea încălcărilor drepturilor omului	% de vizite în urma cărora s-au întocmit și publicat rapoarte cu recomandări	100%	Serviciul investigații și monitorizare	2013-2017	Analiza recomandărilor formulate în urma vizitelor în fiecare instituție (2011-2012) Instituirea mecanismului de monitorizare a efectului și rezultatelor în urma fiecărei vizite Instruirea personalului CpDOM în domeniul efectuării	CBTM 10000	Expertiză în domeniul medical, pedagogiei, psihologiei Sistem standardizat de raportare ca urmare a

						vizitelor preventive Instituirea termenilor clari de elaborare a rapoartelor de monitorizare cu recomandări de aducere la cunoștință publică		vizitelor Expertiză în realizarea vizitelor preventive
	CpDOM sporește nivelul de responsabilizare a autorităților publice în procesul de implementare a politicilor în domeniul drepturilor omului	% instituții vizitate repetat pentru monitorizarea implementării recomandărilor % de recomandări implementate din numărul total de recomandări formulate	90% 70%	Serviciul investigații și monitorizare Serviciul protecție a drepturilor copilului	2013-2017	Elaborarea ghidului de monitorizare a implementării politicilor publice Instruirea personalului Elaborarea rapoartelor tematice (prioritizate) de monitorizare cu recomandări Monitorizarea implementării recomandărilor Desfășurarea acțiunilor de reacționare corespunzătoare	CBTM 5000	Expertiză în domeniul monitorizării și evaluării Abilități de instruire a adulților Abilități de elaborare a proiectelor de asistență tehnică
	Total						15000	

Obiectiv general 4: Protecția încălcării drepturilor omului

Scop: Repunerea în drepturi a persoanelor care au avut de suferit în urma abuzurilor comise de autorități publice

Nr.	Obiectiv PDS	Indicator(i) de performanță	Ținta finală	Responsabil	Perioada de implementare	Instrumente/ Metode	Notă privind finanțarea (mii lei)	Necesarul de Capacități
	Actele de reacționare oferă soluții rapide și adecvate la situații de încălcare ale drepturilor omului	% de plângeri cu confirmarea recepționării timp de 48 ore % de plângeri examinate în termenii stabiliți Rata de satisfacție a beneficiarilor / petiționarilor	90% 90% 80%	Serviciul recepționare a petițiilor și organizare a audiențelor Serviciul investigații și monitorizare	2013-2017	Elaborarea studiului privind eficiența și impactul examinării și investigării plângerilor asupra beneficiarilor Elaborarea instrucțiunilor operaționale privind analiza și investigarea plângerilor Explorarea pe larg a sistemului	CBTM 5000	Management eficient al resurselor umane Expertiză în domeniul metodelor de reacționare

		% de beneficiari repuși în drepturi	80%			electronic de management al plângerilor Elaborarea instrucțiunilor privind analiza satisfacției beneficiarilor și monitorizarea soluționării plângerilor		
	CpDOM utilizează toate căile legale pentru soluționarea problemelor cu impact colectiv	Numărul de adresări în instanțe de judecată Pondere cazurilor în care s-a utilizat toate căile legale (adresări în instanța, adresări organelor ierarhic superioare, rapoarte tematice) din numărul total de cazuri nesoluționate	10 10%	Serviciul investigații și monitorizare	2013-2017	Elaborarea unor recomandări metodologice privind inițierea cauzelor strategice Instruirea staff-ului CpDOM în domeniul litigării strategice Monitorizarea impactului cauzelor strategice	CBTM 2500	Expertiză în domeniul cauzelor și litigării strategice Abilități de negociere și de management al proiectelor de asistență tehnică

Obiectiv general 5: Dezvoltarea instituțională CpDOM

Scop: Consolidarea continuă a capacităților instituției pentru a răspunde mai bine necesităților beneficiarilor

Nr.	Obiectiv PDS	Indicator(i) de performanță	Ținta finală	Responsabil	Perioada de implementare	Instrumente/ Metode	Notă privind finanțarea (mii lei)	Necesarul de Capacități
	Instituirea unei structuri eficiente cu funcții strict-divizate	Noua structură aprobată Regulamentul CpDOM modificat în conformitate cu noua structură		Director CpDOM	2013	Elaborarea și modificarea cadrului normativ și de reglementare Monitorizare și evaluare	CBTM	-
	Îmbunătățirea bazei tehnico-materiale a CpDOM	Sediu nou Nr de automobile procurate Condiții igienice la fiecare etaj Nr sălilor de audiență, inclusiv pentru copii		Director CpDOM	2013-2017	Analiza necesităților Identificarea resurselor financiare Crearea de parteneriate Achiziții publice Comunicare și consultare	CBTM Surse externe 8000	Abilități de comunicare și consultare, negociere, monitorizare și evaluare

		Echipament multi-media procurat				Negociere Monitorizare		
	Asigurarea unor reguli clare de funcționare în cadrul instituției	Regulamentul modificat Regulamentele interne ale subdiviziunilor elaborate		Consultantul responsabil de resurse umane	2013-2014	Elaborarea regulamentelor Comunicare și consultare Monitorizare și evaluare	CBTM	Personal adițional Abilități de comunicare și consultare, monitorizare și evaluare
	Asigurarea standardizării activităților desfășurate de CpDOM	Manualul cu instrucțiuni/descrieri ale proceselor operaționale standardizate		Consultanții Avocatului Parlamentar	2014-2016	Elaborarea materialelor metodologice Instruiri Monitorizare și evaluare	CBTM Surse externe 800	Abilități de negociere, de monitorizare și evaluare; de gestiune a proiectelor de asistență tehnică
	Implementarea procedurilor de personal privind asigurarea CpDOM cu personal calificat, menținerea și dezvoltarea acestuia	% personalului angajat transparent în numărul total de personal angajat Evaluarea performanțelor individuale desfășurată Manual al personalului elaborat Ponderea procedurilor de personal implementate în conformitate cu manualul în numărul total de proceduri din manual	100%	Consultantul responsabil de resurse umane	2013-2017	Elaborarea manualului Monitorizare și evaluare Instruire	CBTM Surse externe 800	Personal adițional Abilități de instruire a adulților Expertiză în domeniul managementului resurselor umane
	Total						9600	

3.5 Obiective specifice

Obiectiv 1: Dreptul de a nu fi supus torturii, pedepselor, tratamentului inuman sau degradant**Scop: Eradicarea fenomenului torturii și a maltratărilor în Republica Moldova**

Nr.	Obiectiv PDS	Indicator(i) de performanță	Ținta finală	Responsabil	Perioada de implementare	Instrumente/ Metode	Notă privind finanțarea (mii lei)	Necesarul de Capacități
	Propagarea cunoștințelor privind dreptul de a nu fi supus torturii, pedepselor, tratamentului inuman și degradant	Număr de persoane (reprezentanți ai autorităților publice) instruite Număr de persoane informate	200 50000	Serviciul programe instructive, relații cu publicul	2013-2017	Desfășurarea caravelor locale de conștientizare privind combaterea torturii Utilizarea pe larg a mass-mediei sociale pentru propagarea informației privind prevenirea și combaterea torturii (facebook, odnoklassniki, twitter).	CBTM 300*5 ani =1500	Cunoștințe metodologice în domeniul desfășurării instruirilor și acțiunilor de conștientizare publică Cunoștințe în domeniul prevenirii și combaterii torturii
	Prevenirea adecvată a torturii în locurile de detenție	% recomandări implementate de autoritățile vizate	80%	Serviciul investigații și monitorizare	2013-2017	Analiza recomandărilor formulate în urma vizitelor în fiecare instituție (2011-2012) Instituirea mecanismului de monitorizare a efectului și rezultatelor în urma fiecărei vizite Elaborare de Recomandări metodologice privind desfășurarea vizitelor preventive, cu termeni clari de elaborare a rapoartelor și de aducere la cunoștință publică	CBTM 600*5 ani =3000	Cunoștințe metodologice în domeniul desfășurării vizitelor de monitorizare Cunoștințe în domeniul prevenirii și combaterii torturii
	Protecția persoanelor care au suferit abuzuri din partea autorităților	% plângeri întemeiate, soluționate în favoarea beneficiarilor	80%	Serviciul investigații și monitorizare	2013-2017	Elaborarea instrucțiunilor operaționale privind analiza și investigarea plângerilor ce	CBTM 250*5 ani =1250	Cunoștințe metodologice în domeniul investigării

						<p>vizează tortura sau maltratările</p> <p>Examinarea eficienței și impactului investigații plângerilor și actelor de reacționare asupra beneficiarilor</p> <p>Elaborarea instrucțiunilor privind analiza satisfacției beneficiarilor și monitorizarea soluționării plângerilor</p>		<p>petițiilor</p> <p>Cunoștințe în domeniul combaterii torturii</p>
	Modelarea legislației și politicilor pentru prevenirea și combaterea torturii	% recomandări legislative acceptate și adoptate	50%	Serviciul investigații și monitorizare	2013-2017	<p>Examinarea proiectelor de legi în domeniul prevenirii și combaterii torturii și oferirea recomandărilor relevante</p> <p>Monitorizarea rezultatelor și desfășurarea acțiunilor reacționare corespunzătoare</p> <p>Instruirea personalului CpDOM privind cazuistica CEDO în domeniul prevenirii și combaterii torturii</p>	<p>CBTM</p> <p>250*5 ani =1250</p>	<p>Cunoștințe metodologice în domeniul examinării politicilor și actelor normative</p> <p>Cunoștințe în domeniul prevenirii și combaterii torturii</p>
	Total						7000	

Obiectiv 2: Egalitate și nediscriminare**Scop: Eradicarea fenomenului discriminării în Republica Moldova**

Nr.	Obiectiv PDS	Indicator(i) de performanță	Ținta finală	Responsabil	Perioada de implementare	Instrumente/ Metode	Notă privind finanțarea (mii lei)	Necesarul de Capacități
	Propagarea cunoștințelor privind principiile și standardele în domeniul egalității de gen, prevenirii și combaterii discriminării	Număr de persoane (reprezentanți ai autorităților publice) instruite Număr de persoane informate	200 50000	Serviciul programe instructive, relații cu publicul	2013-2017	Desfășurarea caravanelor locale de conștientizare privind nediscriminarea Utilizarea pe larg a mass-mediei sociale pentru propagarea informației privind prevenirea și combaterea discriminării (facebook, odnoklassniki, twitter).	CBTM 300*5 ani =1500	Cunoștințe metodologice în domeniul desfășurării instruirilor și acțiunilor de conștientizare publică Cunoștințe în domeniul prevenirii și combaterii discriminării
	Promovarea egalității de gen și prevenirea discriminării în instituțiile publice și private	% recomandări implementate de autoritățile vizate	80%	Serviciul investigații și monitorizare	2013-2017	Elaborarea recomandărilor metodologice privind desfășurarea vizitelor de monitorizare în domeniul egalității de gen și nediscriminării, cu termeni clari de elaborare a rapoartelor și de aducere la cunoștință publică Instituirea mecanismului de monitorizare a efectului și rezultatelor în urma fiecărei vizite	CBTM 600*5 ani =3000	Cunoștințe metodologice în domeniul desfășurării vizitelor de monitorizare Cunoștințe în domeniul prevenirii și combaterii discriminării
	Protecția victimelor discriminării	% plângeri întemeiate, soluționate în favoarea beneficiarilor	80%	Serviciul investigații și monitorizare	2013-2017	Elaborarea instrucțiunilor operaționale privind analiza și investigarea plângerilor ce vizează prevenirea și combaterea discriminării	CBTM 250*5 ani =1250	Cunoștințe metodologice în domeniul investigării petițiilor

						Examinarea eficienței și impactului investigării plângerilor și actelor de reacționare asupra beneficiarilor Elaborarea instrucțiunilor privind analiza satisfacției beneficiarilor și monitorizarea soluționării plângerilor		Cunoștințe în domeniul combaterii discriminării
	Modelarea legislației și politicilor pentru prevenirea și combaterea discriminării	% recomandări legislative acceptate și adoptate	50%	Serviciul investigații și monitorizare	2013-2017	Examinarea proiectelor de legi în domeniul prevenirii și combaterii discriminării și oferirea recomandărilor relevante Monitorizarea rezultatelor și desfășurarea acțiunilor reacționare corespunzătoare Instruirea personalului CpDOM privind cazuistica CEDO în domeniul prevenirii și combaterii discriminării	CBTM 500*5 ani =2500	Cunoștințe metodologice în domeniul examinării politicilor și actelor normative Cunoștințe în domeniul prevenirii și combaterii discriminării
	Total						8250	

Obiectiv 3: Dreptul la sănătate**Scop: Promovarea unor standarde avansate în domeniul ocrotirii sănătății**

Nr.	Obiectiv PDS	Indicator(i) de performanță	Ținta finală	Responsabil	Perioada de implementare	Instrumente/ Metode	Notă privind finanțarea (mii lei)	Necesarul de Capacități
	Propagarea cunoștințelor privind principiile și standardele în domeniul dreptului la sănătate	Număr de persoane (reprezentanți ai autorităților publice) instruite Număr de persoane informate	200 50000	Serviciul programe instructive, relații cu publicul	2013-2017	Desfășurarea caravanelor locale de conștientizare privind dreptul la sănătate (drepturile pacienților, obligațiile autorităților publice) Utilizarea pe larg a mass-mediei sociale pentru propagarea informației privind dreptul la sănătate (facebook, odnoklassniki, twitter).	CBTM 300*5 ani =1500	Cunoștințe metodologice în domeniul desfășurării instruirilor și acțiunilor de conștientizare publică Cunoștințe în domeniul dreptului la sănătate (drepturile pacientului, obligațiile autorităților)
	Prevenirea încălcărilor dreptului la sănătate în instituțiile medicale	% recomandări implementate de autoritățile vizate	80%	Serviciul investigații și monitorizare	2013-2017	Elaborarea recomandărilor metodologice privind desfășurarea vizitelor de monitorizare în domeniul dreptului la sănătate, cu termeni clari de elaborare a rapoartelor și de aducere la cunoștință publică Instituirea mecanismului de monitorizare a efectului și rezultatelor în urma fiecărei vizite	CBTM 600*5 ani =3000	Cunoștințe metodologice în domeniul desfășurării vizitelor de monitorizare Cunoștințe în domeniul dreptului la sănătate (drepturile pacientului, obligațiile autorităților)

	Protecția persoanelor care au avut de suferit în urma abuzurilor comise de autorități vis-a-vis de dreptul la sănătate	% plângeri întemeiate, soluționate în favoarea beneficiarilor	80%	Serviciul investigații și monitorizare	2013-2017	Elaborarea instrucțiunilor operaționale privind analiza și investigarea plângerilor ce vizează dreptul la sănătate Examinarea eficienței și impactului investigații plângerilor și actelor de reacționare asupra beneficiarilor Elaborarea instrucțiunilor privind analiza satisfacției beneficiarilor și monitorizarea soluționării plângerilor	CBTM 250*5 ani =1250	Cunoștințe metodologice în domeniul investigații petițiilor Cunoștințe în domeniul dreptului la sănătate (drepturile pacientului, obligațiile autorităților)
	Modelarea legislației și politicilor pentru promovarea unor standarde avansate în domeniul dreptului la sănătate	% recomandări legislative acceptate și adoptate	50%	Serviciul investigații și monitorizare	2013-2017	Examinarea proiectelor de legi în domeniul dreptului la sănătate și oferirea recomandărilor relevante Monitorizarea rezultatelor și desfășurarea acțiunilor reacționare corespunzătoare Instruirea personalului CpDOM privind cazuistica Pactului Internațional cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale, vizând dreptul la sănătate	CBTM 300*5 ani =1500	Cunoștințe metodologice în domeniul examinării politicilor și actelor normative Cunoștințe în domeniul dreptului la sănătate (drepturile pacientului, obligațiile autorităților)
	Total						7250	

Obiectiv4: Drepturile copilului**Scop: Realizarea drepturilor copilului**

Nr.	Obiectiv PDS	Indicator(i) de performanță	Ținta finală	Responsabil	Perioada de implementare	Instrumente/ Metode	Notă privind finanțarea (mii lei)	Necesarul de Capacități
	Propagarea cunoștințelor privind drepturile copilului	Număr de persoane (reprezentanți ai autorităților publice) instruite Număr de persoane informate	200 50000	Serviciul protecție drepturilor copilului Serviciul programe instructive, relații cu publicul	2013-2017	Desfășurarea caravanelor locale de conștientizare privind drepturile copilului și obligațiile autorităților Utilizarea pe larg a mass-mediei sociale pentru propagarea informației privind drepturile copilului (facebook, odnoklassniki, twitter).	CBTM 300*5 ani =1500	Cunoștințe metodologice în domeniul desfășurării instruirilor și acțiunilor de conștientizare publică Cunoștințe în domeniul drepturilor copilului
	Prevenirea încălcărilor drepturilor copilului în instituțiile educaționale	% recomandări implementate de autoritățile vizate	80%	Serviciul protecție drepturilor copilului Serviciul investigații și monitorizare	2013-2017	Elaborarea recomandărilor metodologice privind desfășurarea vizitelor de monitorizare în domeniul drepturilor copilului, cu termeni clari de elaborare a rapoartelor și de aducere la cunoștință publică Instituirea mecanismului de monitorizare a efectului și rezultatelor în urma fiecărei vizite	CBTM 600*5 ani =3000	Cunoștințe metodologice în domeniul desfășurării vizitelor de monitorizare Cunoștințe în domeniul drepturilor copilului
	Protecția copiilor victime ale abuzurilor în instituțiile publice și private	% plângeri întemeiate, soluționate în favoarea beneficiarilor	80%	Serviciul protecție drepturilor copilului Serviciul investigații și	2013-2017	Elaborarea instrucțiunilor operaționale privind analiza și investigarea plângerilor ce vizează drepturile copilului Examinarea eficienței și impactului investigații plângerilor și actelor de	CBTM 250*5 ani =1250	Cunoștințe metodologice în domeniul investigării petițiilor Cunoștințe în

				monitorizare		reacționare asupra beneficiarilor Elaborarea instrucțiunilor privind analiza satisfacției beneficiarilor și monitorizarea soluționării plângerilor		domeniul drepturilor copilului
	Modelarea legislației și politicilor pentru promovarea unor standarde avansate de protecție a drepturilor copilului	% recomandări legislative acceptate și adoptate	50%	Serviciul protecție drepturilor copilului Serviciul investigații și monitorizare	2013-2017	Examinarea proiectelor de legi în domeniul dreptului copilului și oferirea recomandărilor relevante Monitorizarea rezultatelor și desfășurarea acțiunilor reacționare corespunzătoare Instruirea personalului CpDOM privind cazuistica Convenției cu privire la Drepturile Copilului.	CBTM 500*5 ani =2500	Cunoștințe metodologice în domeniul examinării politicilor și actelor normative Cunoștințe în domeniul drepturilor copilului
	Total						7250	

Obiectiv 5: Drepturile persoanelor cu dizabilități**Scop: Realizarea drepturilor persoanelor cu dizabilități**

Nr.	Obiectiv PDS	Indicator(i) de performanță	Ținta finală	Responsabil	Perioada de implementare	Instrumente/ Metode	Notă privind finanțarea (mii lei)	Necesarul de Capacități
	Propagarea cunoștințelor privind drepturile persoanelor cu dizabilități	Număr de persoane (reprezentanți ai autorităților publice) instruite Număr de persoane informate	200 50000	Serviciul programe instructive, relații cu publicul	2013-2017	Desfășurarea caravanelor locale de conștientizare privind drepturile persoanelor cu dizabilități și obligațiile autorităților Utilizarea pe larg a mass-mediei sociale pentru propagarea informației privind drepturile persoanelor cu dizabilități (facebook, odnoklassniki, twitter).	CBTM 300*5 ani =1500	Cunoștințe metodologice în domeniul desfășurării instruirilor și acțiunilor de conștientizare publică Cunoștințe în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități
	Prevenirea încălcărilor drepturilor persoanelor cu dizabilități în instituții publice și private	% recomandări implementate de autoritățile vizate	80%	Serviciul investigații și monitorizare	2013-2017	Elaborarea recomandărilor metodologice privind desfășurarea vizitelor de monitorizare în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități, cu termeni clari de elaborare a rapoartelor și de aducere la cunoștință publică Instituirea mecanismului de monitorizare a efectului și rezultatelor în urma fiecărei vizite	CBTM 600*5 ani =3000	Cunoștințe metodologice în domeniul desfășurării vizitelor de monitorizare Cunoștințe în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități
	Protecția persoanelor cu dizabilități care se considerate discriminate de autorități publice sau	% plângeri întemeiate, soluționate în favoarea beneficiarilor	80%	Serviciul investigații și monitorizare	2013-2017	Elaborarea instrucțiunilor operaționale privind analiza și investigarea plângerilor ce vizează drepturile copilului Examinarea eficienței și	CBTM 250*5 ani =1250	Cunoștințe metodologice în domeniul investigării petițiilor

	persoane juridice					impactului investigații plângerilor și actelor de reacționare asupra beneficiarilor Elaborarea instrucțiunilor privind analiza satisfacției beneficiarilor și monitorizarea soluționării plângerilor		Cunoștințe în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități
	Modelarea legislației și politicilor pentru promovarea unor standarde avansate de realizare a drepturilor persoanelor cu dizabilități	% recomandări legislative acceptate și adoptate	50%	Serviciul investigații și monitorizare	2013-2017	Examinarea proiectelor de legi în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități și oferirea recomandărilor relevante Monitorizarea rezultatelor și desfășurarea acțiunilor reacționare corespunzătoare Instruirea personalului CpDOM privind Convenția Internațională privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități.	CBTM 500*5 ani =2500	Cunoștințe metodologice în domeniul examinării politicilor și actelor normative Cunoștințe în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități
	Total						7250	

4. EVALUAREA ȘI DEZVOLTAREA CAPACITĂȚILOR

Evaluarea capacităților a fost realizată în baza îndrumărilor din Ghidul privind elaborarea Programului de Dezvoltare Strategică a autorității, constituind astfel, o auto-evaluare îndrumată. Acest exercițiu a fost efectuat în baza comparării între capacitățile existente (generalizate în Analiza SWOT) și capacitățile necesare pentru realizarea obiectivelor PDS. Diferența respectivă a fost categorizată drept lacune în capacități (necesar de capacități), deci capacitățile care la moment nu există, dar a căror dezvoltare reprezintă precondiția de bază pentru realizarea obiectivelor într-o manieră eficientă, eficace și sustenabilă.

Evaluarea capacităților se referă la identificarea ”lacunelor în capacități”, iar dezvoltarea capacităților la ”suplinirea acestor lacune” – ultima realizându-se înainte de și/sau în paralel cu începerea procesului de implementare.

Accentul se pune pe ce avem nevoie – nu în general, dar pentru obiective concrete și în perioada de timp stabilită pentru realizarea acestor obiective. Dat fiind faptul că PDS este un document pe termen mediu, se va înțelege necesarul de capacități pe termen mediu. În acest sens, evaluarea capacităților a fost foarte specifică și practică.

Identificarea necesarului de capacități a fost realizată pentru fiecare obiectiv în parte, în baza întrebărilor și algoritmului pentru evaluarea capacităților, descris în Ghid.

Evaluarea capacităților pentru PDS a inclus doar 2 nivele de capacități – organizațional și individual – deoarece Obiectivele din PDS nu se referă la capacitățile din exterior, realizarea lor fiind dependentă doar de autoritatea însăși și reprezintă doar responsabilitatea acesteia.

Rezultatele evaluării capacităților sînt prezentate în capitolul anterior în tabela cu Obiectivele, cît și generalizat în tabela de mai jos cu descrierea necesarului de capacități și a soluțiilor preferabile. În tabela cu Obiective, necesarul de capacități a fost prezentat în raport cu fiecare obiectiv în parte, iar în tabela cu soluțiile preferabile, necesarul de capacități este grupat după tipuri/categorii de capacități.

Principalele probleme ce țin de dezvoltarea instituțională a CpDOM sunt:

- 1) Structura și divizarea funcțiilor inadecvată activității eficiente;
- 2) Sisteme interne de management: planificarea, raportare, comunicare, coordonare, managementul resurselor umane;
- 3) Cunoștințe, expertiză și abilități în unele domenii.

Necesarul de capacități și soluțiile consolidate

Categoria	Descrierea necesarului de capacități	Soluția preferabilă
Nivelul organizațional:		
Schimbări la nivel structural și funcțional	<p>În structura actuală lipsesc următoarele funcții și specialiști:</p> <ul style="list-style-type: none"> - funcții responsabile de elaborarea politicilor și advocacy; - funcții responsabile de linia fierbinte; - funcții responsabile de implementarea Oficiului mobil CpDOM; - expertiză în domeniul medical, pedagogiei, psihologiei. <p>Nu există claritate la nivel de structură și funcții, ceea ce împiedică activitatea eficientă a CpDOM</p>	<p>Revizuirea structurii actuale și includerea funcțiilor ce lipsesc în regulamentul instituției</p> <p>Negocierea unui proiect de asistență tehnică și angajarea specialiștilor în domeniile ce lipsesc (medical, pedagogic, psihologic, etc.)</p> <p>Revizuirea regulamentului cu clarificarea divizării funcțiilor între personal.</p>

Schimbări la nivelul sistemelor de management	<p>Lipsește cultura organizațională de comunicare și colaborare cu mass-media, societatea civilă și alți factori interesați ceea ce împiedică activitatea instituției, în special când este nevoie de susținerea acestora</p> <p>Sistem standardizat de raportare ca urmare a vizitelor</p> <p>Management eficient al resurselor umane</p>	<p>Elaborarea și implementarea unei strategii de comunicare a instituției</p> <p>Realizarea instruirilor pentru personalul CpDOM în domeniul comunicării și consultării</p> <p>Elaborarea unui Ghid privind elaborarea raportului de monitorizare ca urmare a vizitei desfășurate</p> <p>Elaborarea unui Manual al personalului care să reflecte principiile și normele de bază ale politicii interne a CpDOM</p>
Investiții în tehnologiile informaționale și comunicații		
Perfecționarea procesului de politici	Lipsește expertiză în domeniul elaborării politicilor publice și advocacy pe care trebuie să se puna mai mare accent	Instituirea unei subdiviziuni separate ce s-ar preocupa de elaborarea politicilor și advocacy Organizarea instruirilor la tematica respectivă
Nivelul individual		
Instruirea și dezvoltarea profesională	<p>Cunoștințe și abilități în domeniul:</p> <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea politicilor publice și advocacy; - elaborarea și gestionarea proiectelor de asistență tehnică; - analiză și monitorizare; - instruirea adulților; - comunicare, informare și consultare; - negociere. 	Organizarea instruirilor, vizitelor de studiu, participarea la seminare și conferințe cu tematica respectivă.
	<p>Expertiză în domeniul:</p> <ul style="list-style-type: none"> - cazuistica CEDO; - realizarea vizitelor preventive; - monitorizare și evaluare; - metodelor de reacționare; - litigare strategică 	Elaborarea proiectelor de asistență tehnică și angajarea consultantilor care ar organiza instruire și ar asigura transfer de cunoștințe

Recomandări de sporire a capacităților

- Se recomandă elaborarea Regulamentului intern al CpDOM care ar include regulile privind procesul de planificare, procesul de luare a deciziilor, pregătirea și desfășurarea diferitor tipuri de ședințe, sistemul de control, monitorizare, evaluare și raportare privind activitatea angajaților și a CpDOM în întregime, etica și comportament la locul de muncă, dress-code, etc.
- Se recomandă elaborarea regulamentelor de organizare și funcționare a subdiviziunilor, inclusiv a reprezentanților elor CpDOM, create conform noii structuri, care ar include scopul și sarcinile/funcțiile subdiviziunii, atribuțiile, colaborarea pe intern și extern, subordonarea și raportarea, indicatori de performanță colectivă. De asemenea, regulamentele trebuie să includă sarcinile, atribuțiile și împuternicirile șefului de subdiviziune/reprezentanță și a fiecărei funcții generice din cadrul acesteia.
- Este imperativă elaborarea și aplicarea Manualului cu instrucțiuni/descrieri ale proceselor operaționale standardizate, inclusiv cu recomandări metodologice privind aspectele care nu pot fi standardizate.

- CpDOM trebuie să fortifice rolul serviciului resurse umane (SRU), pentru a-i transforma rolul de „birocrat” în cel de „partener strategic”, „consultant intern” și „informator”.
- Este imperativă elaborarea unui Manual al personalului care să reflecte principiile și normele de bază ale politicii interne a CpDOM privind planificarea, asigurarea cu personal, menținerea și dezvoltarea profesională a acestuia. Manualul personalului va reflecta atât prevederile-cheie ale legislației în domeniu, cât și elemente specifice CpDOM. Manualul va fi distribuit tuturor angajaților nou-veniți, precum și tuturor colaboratorilor CpDOM prin intermediul intranetului.
- Se recomandă adoptarea urgentă a planului de comunicare și instruirea corespunzătoare a personalului pentru implementarea prevederilor din planul de comunicare.
- Este imperativă modificarea paginii web a instituției, pentru a asigura o structură simplă și clară, informație accesibilă pentru mass-media și publicul larg. Pagina web trebuie să ofere posibilitatea de a pune întrebări și de a face comentarii vis-a-vis de activitatea CpDOM. Aceasta este o modalitate cost-eficientă de a colecta opiniile beneficiarilor. O altă modalitate este utilizarea pe larg a rețelelor sociale, de exemplu facebook, pentru a fortifica relațiile cu publicul larg și mass-media.
- Se recomandă includerea atribuțiilor de relații cu comunitatea donatorilor, scrierea și managementul proiectelor și elaborării unei strategii/plan de colectare de fonduri în una din fișele postului sau crearea a unei funcții noi cu responsabilități menționate.
- Se recomandă realizarea instruirilor pe următoarele tematici:
  - elaborarea politicilor publice și advocacy;
  - elaborarea și gestionarea proiectelor de asistență tehnică;
  - analiză și monitorizare;
  - instruirea adulților;
  - comunicare, informare și consultare;
  - negociere.
- Este necesitatea elaborării proiectelor de asistență tehnică și angajarea consultantilor care ar organiza instruire și ar asigura transfer de cunoștințe în următoarele domenii:
  - cazuisticii CEDO;
  - realizarea vizitelor preventive;
  - monitorizare și evaluare;
  - metode de reacționare;
  - litigare strategică.

5. MONITORIZARE ȘI EVALUARE

Monitorizarea și evaluarea implementării PDS este același proces ca și monitorizarea și evaluarea activității autorității. Unica diferență în cazul PDS este că este necesară realizarea unei evaluări adiționale la finele implementării PDS. Responsabili de procesul de monitorizare și evaluare a activității autorității (PDS) este Serviciul investigații și monitorizare. La solicitarea reprezentanților acestui serviciu, toate subdiviziunile și reprezentanțele instituției urmează să prezinte în termenul solicitat informația relevantă privind realizarea obiectivelor/acțiunilor de care aceștia din urmă sînt responsabili.

Monitorizarea reprezintă o analiză regulată a progreselor la implementarea obiectivelor/acțiunilor. Acest proces se va efectua în baza acțiunilor incluse și a rezultatelor propuse în Planurile anuale de activitate, care la rândul lor reies din obiectivele PDS. Rapoarte de monitorizare vor fi elaborate trimestrial în vederea identificării gradului de atingere a rezultatelor anuale și a necesității efectuării unor măsuri corective în perioada care urmează. Acestea sunt rapoartele regulate de monitorizare ale activității autorității și nu rapoarte adiționale. În cazul în care procesul de monitorizare identifică necesitatea realizării unor măsuri corective, acestea se includ fie în planul anual al autorității pentru anul următor, fie se propune și se efectuează modificarea Programului de Dezvoltare Strategică a autorității. În cazul în care procesul de monitorizare va identifica faptul că realizarea acțiunilor anuale și, astfel și a obiectivelor PDS, derulează în conformitate cu așteptările inițiale, aceasta urmează să fie stipulat în informația pe care subdiviziunea internă/reprezentanța o prezintă Serviciului investigații și monitorizare.

Evaluarea anuală este aceeași evaluare regulată pe care autoritatea o efectuează anual în baza Planului anual al autorității. Acest proces se va realiza la finele anului și va rezulta în Raportul anual de evaluare a activității autorității. Raportul anual de evaluare va indica atât realizările cît și eșecurile privind implementarea planului anual și atingerii rezultatelor anuale (indirect a Obiectivelor PDS). Aceasta este o analiză mai detaliată decît monitorizarea, deoarece de această dată se identifică și cauzele/factorii care au influențat succesul sau insuccesul realizării în vederea propunerii de măsuri corective mai substanțiale pentru anul următor. Totodată, procesul de evaluare identifică aspectele ale obiectivelor realizate anul precedent și acele aspecte care urmează să fie planificate pentru anul următor. În acest sens, Raportul de evaluare va prezenta baza pentru planificarea activităților pentru anul viitor (Planul anual de acțiuni pentru următorul an). Raportul la fel poate indica necesitatea modificării Obiectivelor PDS în cazul schimbării circumstanțelor. Evaluarea finală a PDS se realizează la finele anului al treilea de implementare și servește bază pentru elaborarea următorului PDS pentru următoarea perioadă de planificare. Scopul acestei evaluări este identificarea nivelului de realizare a Obiectivelor PDS, impactul ca urmare a realizării acestora, schimbările care s-au produs la compartimentul probleme pe care programele sectoriale urmau să le soluționeze, etc. Totodată, evaluarea finală include analiza contribuției generale a autorității la realizarea scopului programului (sectorial) prin realizarea obiectivelor PDS și recomandări pentru PDS-ul următor. Evaluarea finală a PDS va include rezultatul consultărilor interne și externe în vederea obținerii opiniei celor din exterior, cît și în vederea asigurării unei evaluări mai obiective și imparțiale. La fel, pot fi implicați și experți din exterior pentru a contribui la raportul de evaluare final. Calitatea raportului de evaluare a PDS va determina și calitatea Programului de Dezvoltare Strategică pentru perioada ulterioară.

Subprogram IV:

Nr.	Obiectiv PDS	Acțiunea	Produs / rezultat	Responsabil	Termen de realizare	Bugetul necesar (mii lei)	Notă

Anexa 2. Raport privind analiza instituțională CpDOM

Anexa-2-Raport-Analiza-institutionala-CpD

Anexa 3. Raport privind identificarea și evaluarea necesităților de dezvoltare profesională a avocaților parlamentari și a personalului CpDOM

Anexa-3-Raport-necesitati-instruire.docx